raisa lardot

RAISA LARDOT

ANDY JA VERA | HÄN JÄI ELÄMÄÄN

SAMMAKKOPRINSSI | MORSIAN

WSOY

Raisa Lardot

RAISA JA ANDRÉ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© RAISA LARDOT 2015
ISBN 978-951-0-40982-4
PAINETTU EU:SSA

Raisa ja André

sisältää teokset:

Andy ja Vera

1997

Hän jäi elämään

1973

Sammakkoprinssi

1987

Morsian

2015

Andy ja Vera

1997

On sunnuntaiaamu.

Teidän on aika pysähtyä, sanoi lääkäri. Ei kukaan voi ryöstöviljellä itseään loputtomiin.

Kuunnelkaa elimistöänne, sillä on teille sanoma. Antakaa sen tulla ulos, tehkää jo vihdoinkin oikeutta itsellenne.

Hymyilin epävarmasti kuullessani lääkärin sanat.

Se tapahtui keväällä. Koko sitä seuranneesta kesästä en muista muuta kuin kirkkaan, kimeän kivun, joka on uupumatta, lähes johdonmukaisen tunnollisesti nakertanut ruumiissani, ei vain päiväsaikaan vaan myös yöllä, ja estänyt minua nukkumasta kunnolla.

Minulla on vapaapäivä.

Lähes kolmeenkymmeneen vuoteen… lääkärin suostuttelun tuloksena. Tuntuu oudolta. Koko ajan saan pidätellä itseäni, etten tee tarkistussoittoa tai vedä takkia ylle ja juokse tarkistuskäynnille. Varmuuden vuoksi. Jos Andylla on jokin hätä.

Mieli loihtii esiin kuvia. Tuoli on juuttunut pyörästään kaapin kulmaan. Matto on rullautunut pyörien väliin. Ruokapala on tukkinut nielun. Tai mitä vain kauheata on voinut tapahtua. Ja hän on siellä yksin, ilman apua. Kello käy, tunnit matelevat, ja hän odottaa, juuttuneena, istuu vain ja odottaa jotakuta tulevaksi apuun.

Kuin ansaan tipahtanut eläin…

Teidän on pysähdyttävä, sanoi lääkäri. Kysymys on teidänkin elämästänne. Ei hän ole kuolemassa. Te olette, jos vielä jatkatte noin.

Kuin olisin ansaan tipahtanut minäkin.

Vapaapäivä? Mitä kuuluu tehdä vapaapäivänä? Mieleni on

levoton, en minä osaa olla. En osaa olla irti, irrallaan, poissa Andyn luota. Andy kiltti…

Epätoivoissani otan käteeni aamulehden ja rupean selailemaan sitä. Eteeni aukeaa sivu myytävänä olevista asunnoista, niitä on satoja. Äkkiä katseeni nauliutuu kahteen pieneen riviin. Kyllä, totta se on. Ne paiskautuvat silmilleni kuin tulikirjaimin:

KAMPPI, LÖNNROTINK. 28, 44 m²
VAP. RAUHALL. ES. 13–14

Ensin tosiaan luulen näkeväni väärin. Mutta ei. Kyllä siinä niin lukee. Sydämeni alkaa hakata. Tämä on viesti, todellisuuden takaa. Joku, jokin, haluaa armahtaa minua, ojentaa kätensä ajan yli, suoraan mahdottomuudesta. Tämä on enne. Minä selviän! Hyväjumala, minä selviän!

Juoksen nopeasti puhelimeen ja soitan Marie-Louiselle, tyttärelleni. Hänellä on auto.

Pue päällesi, nyt heti, minä hoputan. Me lähdemme käymään Helsingissä.

Hän ei ymmärrä mitään, mutta tulee kuitenkin. Hetken päästä auto on pihassa.

Älä kysy mitään, sanon. Odota. Haluan näyttää sinulle yhden asunnon.

Löydämme pysäköintipaikan lähes kohdalta. Ylitämme kadun ja nousemme ulko-ovelle johtavat portaat. Nyt.

Ovi aukenee, me astumme rappukäytävään. Painamme hissinappulaa. Sama vanha äänetön ja tyylikäs hissi! Sama peilikin! Kerrokset vaihtuvat. Hissi pysähtyy.

Olemme perillä.

Olemme perillä, Marie-Louise!

Astumme kynnyksen yli.

Eteinen, kylpyhuone, keittiö, olohuone, makuuhuonekin,

yhdellä ahneella silmäyksellä vangitsemme kaikki. Vihdoinkin. Minulta pääsee itku.

Esittelijä katsoo säikähtäneenä. Mikä nyt tuli?

Minä vain…sopertelen ja jään seisomaan keskelle olohuonetta silmät ummessa, hiljaa huojuen. Annan muistojen virrata mieleeni, tuhansien hautojen ja tuhkan ja pettymysten takaa. Tulkaa, tulkaa, hukuttakaa minut siihen miten oli joskus, silloin ennen kun minä olin vielä nuori, ja sinä Andy olit uljas ja korskea, vastaus rukouksiini ja täyttymys, jota olin ollut vailla.

Tämä asunto on todistus siitä, että jotain joskus oli.

Täällä tapahtui kaikki kolmekymmentäviisi vuotta sitten, tällä nimenomaisella näyttämöllä. Minun on pakko koskea kädelläni seinää, kyllä, se on olemassa. Ja tuo ikkuna, myös se on oikeasti olemassa, yhtä viileänä kuumaa otsaa vasten kuin joskus ennen… Lattiakin, ovet, kaikki. Se tuntuu käsittämättömältä. Eikö aika kosketakaan niitä? Onko se kulkenut vain minun ruumiini läpi, mylvien ja myrskyten ja kipeää tehden. Ja kuitenkin, myös minä olen ulkonaisesti melkein sama. Samat jalat, samat käsivarret, sama vartalo. Aika on riehunut vain päässä, aivoissani, aika, elämä, mitä eroa noilla sanoilla on.

Eletty elämä on pakkautunut muistoiksi mieleni syvyyteen, muistot ovat todistus elämisestä.

Mutta juuri nyt, tällä sekunnilla, tässä olohuoneen lattialla minä alan kuin alusta taas. Kosketan seinää, joka todistaa, ettei mitään ole tarvinnut vielä edes tapahtua, sehän on entisellään. Kummallinen tunne. Minä ikään kuin tiedän mitä on tulossa kolmenkymmenen viiden vuoden aikana.

Olenko kulkenut ajassa taaksepäin? Minähän olen nuori tyttö. Mutta mitä tuo esittelijä tekee täällä? Tämähän on Andyn ja minun asunto. Emme me halua muuttaa täältä pois. Andy on sitä paitsi tulossa kohta kotiin ja on varmaankin nälissään. Minun täytyy nopeasti ryhtyä laittamaan ruokaa. En minä ehdi leikkiä mitään tulevaisuuden leikkiä nyt. Ja Marie-

Louise kiltti, miksi sinäkin näytät niin oudolta, sinähän olet pieni tyttö. Älä turhaan esitä aikuista, se tuntuu pelottavalta, en minä halua nähdä sitä, sinun täytyy mennä kohta nukkumaan pinnasänkyysi, ja minä laulan sinulle tuutulaulun, niinhän. Ja sitten kun olet nukahtanut, Andy ja minä rupeamme viettämään iltaa. Me makaamme vierekkäin sohvalla ja kuuntelemme The Modern Jazz Quartetia, ja musiikki on niin uskomattoman kaunista, pehmeää ja soljuvaa, että nukahdamme hetkeksi mekin, huomaamatta.

Andy ja Vera.

Vera ja Andy. Tai Andynvera. Tai miksei myös Veranandy, miten vain. Yhdessä, erottamattomina, hamaan kuolemaan asti. Mutta ihan niin se ei alkanut, että ihan alusta asti olisi tiennyt myös lopun. Sehän alkoi melkein vahingossa, epähuomiossa, kuin sattumalta, ja olisi yhtä hyvin voinut jäädä alkamatta. Sellaista elämä on.

Kaikki on vähästä kiinni.

Jos en olisi ollut sinä iltana Irjan kanssa myymässä lippuja teatterin hyväksi ravintolan aulassa…

En saa koskaan tietää. Kukaan ei voi koskaan tietää, mitä olisi tapahtunut, jos ei olisi tapahtunut niin kuin tapahtui. Niin tai näin. Joka tapauksessa, sinä iltana me näimme ensimmäistä kertaa toisemme, Andy ja minä.

Hän seisoi äkkiarvaamatta edessäni, vieras mies, kuin olisi tipahtanut suoraan taivaasta. Katsoi pää kallellaan Irjaa ja minua, naurahti puoliääneen, yritti hillitä hiukan, mutta silmistä näki, että nauru eli sisässä. Hän sanoi olevansa valmis tukemaan teatteriamme, mutta vain yhdellä ehdolla: että minä tulen salin puolelle hänen pöytäänsä myymään sen lipun.

Minä?

Ensin ajattelin että hän erehtyy. Tietenkin hän tarkoittaa Irjaa. Mutta ei, kyllä hän minua tarkoittaa. Hän valitsee minut.

Minut!

Nousen horjuen tuoliltani. Joku on nähnyt sisälleni? Tietää todellisen arvoni?

Oikeastaan minun ei pitäisi mennä ravintolasalin puolelle. Enhän minä ole tullut tanssimaan vaan myymään lippuja teat-

terimme hyväksi yhdessä Irjan kanssa. Ja se että olen saanut istua hänen vieressään, on kohentanut itsetuntoani. Irja ei ole kuka tahansa. Hän on teatterimme primadonna, vaalea ja uhkea, ja parhaat roolit lankeavat hänelle. Minä sen sijaan, no niin, tumma ja pieni, en pahan näköinen minäkään, mutta katseet kerää kyllä hän. Sitä paitsi olen juuri valmistunut lastentarhanopettajaksi, ja se varmaan heijastuu olemuksestani, opettajamaisuus.

Vaikka syvimmiltäni olen vain varuillani. Elämä on opettanut, karvaasti.

Tämä on kyllä pelkkä harrastelijateatteri.

Olen liittynyt siihen välttyäkseni istumasta yksin omassa asunnossani, minua pelottaa ja ahdistaa oma seurani. Kaiken sen vatvominen mitä on tapahtunut… Ja ylipäätänsäkin. Elämä ei ole ollut helppoa, ja nyt, valmistuttuani vihdoinkin, olen kuin tyhjän päällä: miten eteenpäin.

Mitä saisi olla? hän kysyy.

Olla?

Kysyykö hän mitä saisi olla? Kun tämäkin tuntuu jo lähes uskomatomalta, tulla valituksi!

Juomaa. Hän tarkoittaa juomaa.

En minä tiedä. Herrajumala, en minä tiedä yhdenkään juoman nimeä. Tämä on varmaan ensimmäinen kerta kun yleensä istun ravintolassa. Mietin kuumeisesti.

Jos vaikka mehua? Saan sanotuksi ja uskallan tuskin katsoa kohti.

Hän nauraa ihastuneena.

Jos vaikka pikku tippa sherryä, hän ehdottaa. Edes pieni sormustimellinen?

No jos vaikka sen verran, myönnyn. Selvästi maailmanmies. Ja nauraa tämmöistä maalaistyttöä.

Siitä se alkaa.

Huuleni makeutuvat ja oloni pehmenee. Huomaan että kuuluu katsoa toista silmiin kun on ottanut, ja kuuluu pitää lasia hetken ylhäällä ennen kuin laskee sen alas pöydälle. Kaikkea pientä huomaan kun tarkasti seuraan, minä maalainen kaupunkilaista: olen nopea oppimaan. Ihanaa! Tässä me istumme kuin jossain näytelmässä, hyvin sujuvasti, hän ensin näyttää ja minä teen perässä!

Ja hän kysyy: tanssitaanko?

Ja me tanssimme.

Hengästyneinä, kuumissamme. Emme yhtään vielä tajua. Luulemme että leikkiähän tämä vain. Kuin musikaalissa, kuiskaa Andy. Minä Henry Higgins, sinä kukkaistyttö Eliza.

Kukkaistyttö? Minä? No olkoon niin!

Painaudumme toisiamme vasten, kiihkeästi. Kas näin tanssivat lähekkäin vain tuntemattomat, vain ne jotka eivät vielä toisiaan tunne, viattomasti ja auki, puhtaina pettymyksestä.

Minä olen valmis nyt.

Minä, tyttö, hetki sitten ahdistunut ja varuillani, opettajamainenkin, tyhjältä kuorelta tuntuu nyt entinen itseni, sietää jättää se tien sivuun. Ota minut, vieras muukalainen maailmanmies, minä olen sinun nyt!

Niin nopeasti se käy.

Voi kun sinä olet pieni, kuiskii maailmanmies minun korvaani. Niin taskussa pidettävä, kerta kaikkiaan! Minäpä panenkin sinut tänne, rintataskuun, sydämeni kohdalle, enkä päästä pois milloinkaan, kuuletko.

Kuulen minä, kyllähän minä kuulen. Sieluni syvimpään kohtaan saakka minä ne sanat kuulen.

Andy haluaa kertoa My Fair Ladysta, koska tuli tanssin aikana kutsuneeksi itseään Mr. Henry Higginsiksi ja minua kukkaistyttö Elizaksi. Hän on juuri käynyt teatterissa katsomassa musikaalin. Kerro!

Hän madaltaa äänensä satusedän ääneksi. Kun se Eliza-tyttönen oli siinä niin pieni niin pieni, ja Henry Higgins taas oli oikein mahdottoman iso, melkein kuin iso vuori. Ja sitten se pikkuinen Eliza alkoi kuitenkin kasvaa, vähitellen, kun Henrysetä oikein kasvatti. Mutta sitä mukaa kuin pikku Eliza kasvoi, sitä mukaa setä itse kuin huomaamatta pieneni.

Niin että he lopulta olivat tasaväkiset?

Niin. Ja se oli kova paikka professorille, voit uskoa. Ei ole helppoa kun pienenee.

Nielaisen. Kurkkuani kuristaa. Professori-sana saa minut voimaan pahoin.

Vältän katsomasta kohti.

En ymmärrä, vastaan lyhyesti.

Oikeastaan Andy haluaisi tietää minusta muutakin kuin että olen kukkaistyttö Eliza. Oikeastaan hän haluaisi tietää minusta kaiken, hän täsmentää.

Minä kerron että olen vepsäläinen ja tullut sodan aikana pakolaisena Suomeen. Niinkö, huudahtaa Andy. Hänkin on tullut rajan takaa, Viipurista. Mutta hän ei ole karjalaisia vaan belgialainen.

Katson järkyttyneenä. Belgialainen? Ikinä en olisi uskonut näkeväni elävää ulkomaalaista, saati sitten belgialaista, tässä kauppalassa. Viipurissa oli paljonkin ulkomaalaisia, Andy valistaa. Nyt he ovat useimmat täällä emä-Suomessa, kuka missä-

kin, enimmäkseen kuitenkin Helsingissä. Sanoiko hän olevansa belgialainen? No jaa, yhtä hyvin hän voisi sanoa olevansa englantilainen, äitinsä puolelta. Tai riikinruotsalainen, isoäitiään jos ajattelee. Mutta se on pitkä tarina, hän jatkaa. Minä kerron joskus sinulle kaiken, nyt on liian vähän aikaa. Nyt haluan vain katsoa syvälle sinun vepsäläisiin silmiisi ja ihmetellä niiden kirkkautta.

Minua melkein itkettää.

Ei ole sattuma, että Andy on täällä tänä iltana. Hän on tilintarkastaja ja joutuu matkustamaan paljon.

Hämmästyn.

Minulla on ollut toisenlainen käsitys tilintarkastajista. Olen luullut, etteivät he osaa nauraa ollenkaan, tuijottavat vain silmät viirulla ikuisia numeroitaan ja etsivät toisten tekemiä virheitä. Ja ovat mielissään jos löytävät niitä.

Andy ei vaikuta sellaiselta.

Huomaan että hän puhuu hiukan huonosti suomea, ääntää kyllä hyvin, mutta tekee kielioppivirheitä. Minun puheestani kukaan ei uskoisi, että äidinkieleni olisi jokin muu kuin suomi. Niin kiire minulla oli oppia se silloin lapsena. Ettei vaan kukaan olisi arvannut, etten ollutkaan alkuperäinen suomalainen. Andyn kotikieli on ruotsi, ja hän on käynyt ruotsinkielisen koulun. Hän ei ole ujostellut olla erilainen. Ja miksi olisikaan, ajattelen, Suomessa on hienoa olla ruotsinkielinen. Mutta kuka olisi rintaansa röyhistellen ilmoittanut tulevansa idästä ja puhuvansa vepsän kieltä. Ne harvat jotka tulivat, muuttivat sukunimensäkin.

Entä puhutteko kotona vepsää? kysyy Andy.

Pakko tunnustaa, että emme. En edes osaa vepsää. Yhden pikku runon vain, ja sitä lausun aina jos joku haluaa kuulla jotain vepsäksi. Kouluaikana opettajat joskus pyysivät.

Äiti kyllä osaa, lisään nopeasti kun huomaan että Andy on melkein pahoillaan.

Entä venäjä? Puhutaanko teidän kotonanne sitten sitä?

Pudistan päätäni. Herrajumala, sitä nyt sentään viimeiseksi.

Sääli.

Ajatukset risteilevät päässäni. Edessäni istuu ensimmäisen kerran ihminen, joka pahoittelee, etten osaa venäjää. Huomaa hyvin ettei hän ole suomalainen. Outoa. Tosiaan outoa, että noinkin voi ajatella. Ja niin ajattelemalla Andy antaa minulle ikään kuin luvan johonkin, minkä olen teljennyt syvälle sisimpääni, tuhansien lukkojen taakse.

Kun olin lapsi, kaikki puhuivat ryssän hajusta ja pitelivät nenäänsä, selitän sammaltaen.

Miksi? Venäläiset ovat upeata, lahjakasta kansaa. Ajattele Dostojevskia, Tšaikovskia tai Tšehovia ja monia monia muita, nauraa Andy ja tekee käsillään kaarevia liikkeitä.

Nii-n.

En viitsi kertoa, että isäni oli kaukana Tšaikovskista. Hän oli suuri vodkan litkijä ja sotarikollinen. Loikkasi puna-armeijasta Suomen armeijan riveihin kun luuli suomalaisten voittavan. Mutta luuli väärin. Siinä sivussa isä ehti tehdä äidin yksitoista kertaa raskaaksi, puhumattakaan nyt monista muista naisista, joita sattui tapaamaan ja joihin rakastui aina palavasti, ainakin vähäksi aikaa.

Kaiken viheliäisyyden keskelläkin minä rakastin isää, niin että sydämeni oli käpertyä tuskasta.

Suuri rakkaus oli sisälläni ja sai jäädäkin sinne, pimentoon. Kuka olisi osannut nähdä yhden pikku Veran tunteen ja antaa arvoa sille?

Sota murskasi jalkoihinsa kaiken.

Isän hauraat luut ja laajentuneen maksan se murskasi Siperiassa jollakin niistä lukuisista vankileireistä. Kuka niiden nimistä tietää.

Andy ottaa käteni ja puristaa sitä.

Mutta suomalaisethan ovat niin ystäviä niin ystäviä Neuvostoliiton kanssa!

Virallisesti. Mutta minusta suomalaiset ovat aina nuuhkineet ryssän hajua. Sanat…mitä ne ovat, kuin verhoja joilla peitetään. Eivät ne tarkoita mitään.

Ensimmäisen kerran tajuan suomalaiset. Koko ajan esitetään yhtä ja ollaan kuitenkin toista. Ja minä itsekin, parempiko muka olen? Jos puhun jonkun kommunistin kanssa, selitän miten kamalaa oli, kun suomalaiset sillä tavoin miehittivät Vepsän, ja jos puhun jonkun isänmaanystävän kanssa, itkeskelen sitä, etteivät suomalaiset kyenneet vapauttamaan Vepsän maata punalipun varjosta. Semmoista se täällä maailmassa on.

Mutta Andy ei alun perin tullut kuuntelemaan minun tunnustuksiani ja tutustumaan minuun, vaan hän on tullut tarkastamaan tilejä.

Tämän kauppalan nimi voisi yhtä hyvin olla Finlaysonin kauppala, niin tiiviisti kaikki on asetettu tehtaan ympärille ja saanut alkunsakin siitä. Verkatehdas. Miten se nyt oli: vedä verkaa, kudo sarkaa, anna sukkulan lentää. Ja kyllä tehtaalaiset ovat antaneetkin. Sodan päättymisestä ei ole vielä edes kahtakymmentä vuotta. Kaikki ostavat uutta niin, että korvissa suhisee, minäkin juuri uudet oranssiset ikkunaverhot. Oranssiset, minä!

Kauppala on jaettu aidalla kahteen osaan.

Johtajat asuvat valkoisissa taloissa aidatun alueen sisäpuolella. Myös herra von Hertzen asuu siellä, olen käynyt hänen luonaan, hän juuri valitsi minut lastentarhanopettajan virkaan, teki sen kuulemma mielenkiinnosta nimeäni Nikonova kohtaan. Ja auta armias kun hän sitten kuuli tarinani…

Osaan sen totisesti ulkoa. Se on kuin käyntikortti, ja milloin ikinä sen kerron, ovet yleensä aukeavat. Minulla on tietty

äänikin kun kerron, tietty äänensävy. Että miten me tulimme rajan yli yötä myöten ja pimeässä, miten isä vangittiin täällä Suomessa kesken päivän, juuri kun hän leikki pienimmän sisareni kanssa sängyllä, miten hänet työnnettiin vankivaunuun joka lähti kohti Siperiaa. Ja miten äiti juoksi pitkin rataa junan perässä itkien ja kompastellen ratapölkkyihin, kun hän oli jälleen raskaana ja joutui palaamaan ilman miestään lasten luokse, joiden suolet kurisivat nälästä ja silmät tuijottivat ruokakaapin tyhjinä ammottavia hyllyjä. Yleensä kerron saman tien rotistakin. Että miten ne tuijottivat hyllyjä herkeämättömästi kuin lapset, mutta eivät vaipuneet heidän laillaan epätoivoon vaan käänsivät pistävät silmänsä lapsiin viiksikarvat värähdellen. Kerron pimeydestä, joka ei ottanut päättyäkseen, ikävästä ja kaipuusta, joilla ei tuntunut olevan rajaa. Ja mitä enemmän kerron, mitä värikkäämmin, sitä innostuneemmiksi tulevat kuulijat, lopulta he suorastaan hehkuvat, enkä minä mitään niin kauheata ja pahaa pysty kertomaan, että he saisivat siitä tarpeekseen.

Enää pitkään aikaan en ole tajunnut kertovani itsestäni ja omasta lapsuudestani. Että se kaikki toisiaan on joskus tapahtunut…

Luulen että olen saanut herra von Hertzenistä elinikäisen ystävän. Hän nostaa aina hattuaan ja kallistaa hiukan päätään nähdessään minut lastentarhan pihalla. Haluan ajatella että hän näkee minussa vain osan Suomen lähihistoriaa, ja kun niiaan hänelle, siinä on aina hitunen ahdistusta.

Ei ole sutta joka ei erottaisi lampaan hajua…

Herra von Hertzenin lisäksi aidan sisäpuolella asuu myös Davidssonin perhe ja Julinien myös, melkein kaikilla on ruotsalainen tai muuten vieraskielinen nimi, ja aina kun minä syystä tai toisesta kävelen aidatulla alueella minulla on todellakin lupa

käydä siellä! Tiedän olevani parempien ihmisten puolella. Heillä on kohteliaampi käytös ja he kävelevät selkäsuoraisina ja heiluttavat keppejään juuri niin kuin kuuluukin, sirosti. Ne kerrat kun käyn siellä, käyn syömässä Kerhoklubilla. Siis minä. Ei ihme että äiti on ylpeä ja kehuskelee kaikille. Kerhotalon ruokahuoneen ikkunasta avautuu näköala suoraan koskelle, ja puut kaartuvat vihreinä ja yltäkylläisyydestä raskaina veden yli… On melkein pyhäinhäväistystä että minutkin päästetään tänne, ja tunnen että minulla pitäisi olla päällä pitkä krinoliinihame ja pitsisomisteinen päivänvarjo. Kaikki herrat polttavat pelkästään sikareja. Niiden haju, onnistuneiden ihmisten hajua. On hienoa että saan olla parempien ihmisten puolella, joku voi luulla että minäkin olen onnistunut. Ainakin voin kuvitella niin itse.

Isällä oli kessupelto saunan takana. Kun hänet vietiin elokuussa, pelto jäi mätänemään itsekseen. Kukaan ei siinä kaaoksessa muistanut sitä. Äitikin olisi saanut hiukan rahaa, jos olisi kerännyt kessunlehdet talteen, ja myynyt ne kylällä. Silloin kun isä vielä poltti kessua, se kärysi ja haisi pahalle. Isä yski ja kähisi, mutta ei silti voinut olla polttamatta posket lommolla. Hän tiesi, että se joka tupruttaa savut muiden silmille, on voittaja, koska määrää savulle suunnan. Siksi kai se oli niin tärkeätä hänelle, polttaminen.

Minulle on ehdottomasti askel ylöspäin, että saan kulkea sikariherrojen seurassa ainakin hengittämässä heidän savuttamaansa ilmaa, samoissa huoneissa. Jospa vielä polttaisin itse. Mutta en polta. En voi. Isä antoi minulle kerran sotilasremmillä selkään, kun yrittelin siskon kanssa kokeilla miltä kessu maistuu. Se on minulle kallis muisto, isän sotilasremmin läiskähtely takapuolessa.

Ja Andy, belgialainen, minut valinnut, minua tanssittamassa! Tämä on onnenpäivä! Hän näet polttaa sikariakin!

Kerro lapsuudestasi, houkuttelee Andy.

Joskus sitten, sanon vältellen.

No niin, Vera, nyt sinä kerrot meille kaiken. Sellainen kurja kohtalo ja kova lapsuus, annahan kun käännämme jalkalampun valoa, että näemme kasvosi paremmin…

Susi erottaa lampaan hajun, kun se tulee lähelle. Taas ja taas se on sanottava.

Mutta Andy ei varmaankaan ole susi? Varmaan hän on kunniallinen mies? Nytkin hän vain tarkastelee kirjahyllyäni.

Olen päästänyt hänet sisälle asuntooni jo ensimmäisellä tapaamisella, minä varovainen! Rappusetkaan eivät juuri narisseet, kukaan täällä lastentarhan yläkerran vintiasuntolassa ei aavista, että hän on luonani. Saisiko tänne miehiä edes päästää jos ei ole niiden kanssa kihloissa?

Andy kertoo ettei juuri tunne suomenkielistä kirjallisuutta, enimmäkseen hän lukee englanninkielisiä taskukirjoja, pocket bookeja. Pocket book tarkoittaa pehmytkantista, sellaista, jonka voi helposti kuljettaa mukanaan vaikka puistoon, lukea sen siellä ja heittää luettuaan roskakoriin. Kirja roskakoriin? Suomessa ei kukaan koskaan tekisi niin. Meillä on kirjahyllyt joka kodissa. No, onhan täälläkin niitä pehmytkantisia, Riksin sarja, ja olen lukenut siitä kaikki Zane Greyn kirjat. Lapsena tunsin väristyksiä, kun katsoin erästä hänen romaaninsa kantta, se oli Purppurarinteiden ratsastaja. Etualalla makaa nainen joka vaikuttaa tiedottomalta, ja takana seisoo mies, sankari, jolla on toisessa kädessään riisuttu naamio ja toisessa sojottaa kivääri. Miljoonat kerrat suljin silmäni ja kuvittelin olevani tuo nainen. Mies oli joku vieras, epämääräinen niin kuin isä joka oli harvoin kotona. Minun ikävöimiseni oli sitäkin tuskaisempi, oli aikoja, jolloin elin kuin horroksessa, kun isä oli poissa, ja heräsin täyteen elämään vasta kun hän astui huoneeseen.

Kannessa mies oli kuitenkin läsnä, vieläpä naamionsa riisuneena.

Ja nyt elämä, sattumako, on heittänyt eteeni Andyn.

Miksi tämä tuntuu niin helpolta?

Minua suudellaan, Andy suutelee. Hän on jättänyt kirjat, olen nähtävästi niitäkin tärkeämpi! Hän taivuttaa vartaloani, ja minä vastaan. Ei, hän ei ole susi, tunnen sen. Minulla ei ole mitään pelättävää. Voin antautua rauhassa. Me siirrymme alkovin puolelle, hän riisuu minulta vaaleanpunaiset alushousuni, hassut, hän kuiskaa, ja rintaliivit, ne myös. Suljen silmäni ja annan mennä, ujostuttaa niin, mutta hän etenee määrätietoisesti ja tarkasti, ei tee sitä varmaankaan ensimmäistä kertaa, ja ottaa minut, merkitsee omakseen. Se kaikki käy kuin itsestään, kuin näytelmässä, jossa on ennakolta suunniteltu kaikki eleitä myöten. Minä kuitenkin olen piilossa jossain, itsessäni, mutta sinä hetkenä kun hän purkautuu, rupean vapisemaan ja se vapina on aito, se vapina on osa minua itseäni.

Erään rakkauden tarina

KUN KOVIN erilaisista taustoista tulevat nuoret – belgialainen André ja vepsäläissyntyinen Raisa – rakastuvat, latautuu yhteiseen tulevaisuuteen paljon toiveita. Pariskunta ehtii saada kaksi lasta ja asua miehen työkomennuksen vuoksi Egyptissä.

Iltahämärissä 11.3.1969 André Lardot on viemässä vaimoaan kokoukseen, kun silmänräpäyksessä kaikki muuttuu peruuttamattomasti: Liukkaassa tienristeyksessä sattuu kolari, Raisa loukkaantuu lievästi mutta André saa vaikean aivovamman. 31-vuotiaasta Raisasta tulee omaishoitaja.

Raisa ja André -teokseen on koottu neljä kirjaa: *Hän jäi elämään* (1973) kertoo onnettomuuden jälkeisen ajan tuntemuksista suoraan ja koskettavasti. *Sammakkoprinssissä* (1987) sekä *Andyssa ja Verassa* (1997) Raisa Lardot kirjoittaa avioliitostaan, lähdöstään ja paluustaan. Kun aikaa kolarista oli kulunut 45 vuotta, syntyi omaishoitajan rutiinin ja huolen täytteisestä arjesta päiväkirja *Morsian*, joka julkaistaan ensi kerran tässä teoksessa.

#kirja
WWW.KIRJA.FI
9 789510 409824
99.1 ISBN 978-951-0-40982-4
1878 WSOY